



כתב עת לתרבות חומרית
אספסוף

גיליון 34 ||| 2016

מחיר: 50 ש"ח כולל מע"מ



0 02320000002 1

| פיטר יעקב מלץ - יום הולך ויום בא | אוצר: ד"ר אמיתי מנדלסון | דצמבר 2015 | מוזיאון ישראל, ירושלים |

על יום הולך ויום בא

באוגוסט 2015 יצא פיטר יעקב מלץ למסע רגלי מביתו בקדימה למוזיאון ישראל. בדרך, שארכה כשבועיים, הוא יצק חלקי נוף, רהיטים מבית הוריו, את מצבת הקבר של אחיו, את המקום שבו ירה יגאל עמיר ביצחק רבין, כורכר מחוף הים, אבן הנצחה לזכרו של אייבי נתן בנווה שלום, אובייקטים מקודשים ממזר אבו גוש, ולבסוף, כשהגיע למוזיאון, את רגלו של "אדם" של אוגוסט רודן העומד בשערי המוזיאון ואת הטקסטורה של היכל הספר. את ההטבעות והציקות עשה מלץ בעזרת צוות שהלך עמו בדרך. הם יצרו עמו את ההטבעות בשטח ולקחו אותם ליציקה בסטודיו עוד באותו הלילה. התוצר של מסע זה הוא קיר שמחולק לשישה עשר חלקים, שש עשרה תחנות, מביתו ועד חלל התצוגה, שבו יצר את היציקה האחרונה במסע: פינת החלל שבו עומדת היצירה המוגמרת.

מוטיב המסע חוזר ונשנה ביצירתו של פיטר יעקב מלץ: בעבר יצר סדרות של עבודות שקשורות למסעות אל ירושלים וכן עבודות ביוגרפיות כמו הפרויקט "מתחת לפני השטח", שבו יצר 365 ציורים יומיים שסיפרו באופן ויזואלי את שעבר עליו בכל יום בשנה. בפרויקט "יום הולך ויום בא" הלך מלץ פיזית, כמו עולה לרגל, מתחנה לתחנה בדרכו ליעד הקדוש, אלא שהמקום הקדוש אינו כנסייה או מקום דתי רשמי, אלא מוזיאון: מוזיאון ישראל, שאותו ייעד בורים שץ להיות מקדש של אמנות, המרכז הרוחני היהודי של ארץ ישראל המתחדשת. בכך הוא ממלא את תפקידו של הצליין החילוני, הממיר את הדת הממוסדת בדת האמנות. הוא מביא למוזיאון את הדרך עצמה, את הפיזיות שלה, את הטקסטורות שלה. היציקות שיצר בדרכו הן מעין שרידים קדושים של המסע. הטבעה ויציקה הן מעין צילום-תלת-ממדי או כמו שמגדיר זאת האמן: "פיסול צילומי". האובייקט או חלק מהנוף משוכפל, והנה לנו תיעוד תלת-ממדי של המציאות, שנוצר מתוך הנגטיב שלו, בחומריות אחרת לחלוטין אך באותה הטקסטורה, מעין שעתוק של האובייקט עצמו. וולטר



פיטר יעקב מלץ, יום הולך ויום בא, 2015, צילום: יאיר חובב, מוזיאון ישראל, ירושלים ©

התבליט הלבן צבעוני מאוד

"יום הולך ויום בא" - תבליט הקיר של האמן פיטר יעקב מלץ - מוצג במוזיאון ישראל. גודלו כגודל קיר החלל בין שתי קומות בגלריות רחבות ידיים, ומקומו מול גרמי המדרגות מממן התבוננות מכמה נקודות גובה ומרחק. תצפית מהגלריה העליונה שואבת את הצופה אל עבר עבודת קיר גדולה מאורגנת כמפה, שמחולקת לשישה עשר ריבועים, 4x4. שינוי קנה המידה של הקיר בזמן הירידה או העלייה במדרגות מאפשר התרחקות, השתהות, הרהור ועם זאת ובתוך פרק זמן קצר גם חוויה אחרת - קרבה ממשית עד כדי נגיעה בחומה. הלך ושוב, עלה ורד, מלמעלה עד למטה - רק אני, אני ואותה. חוויית צפייה מאתגרת.

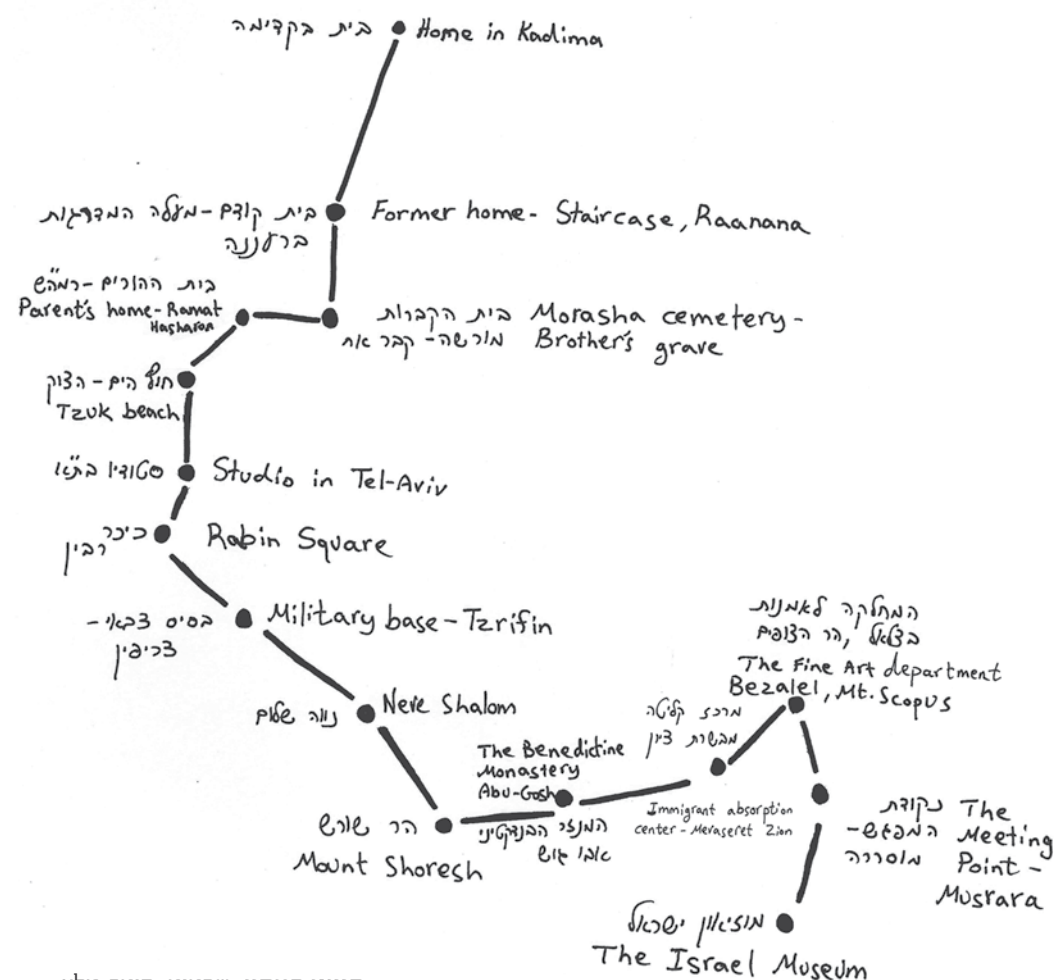
נפגשנו בהרי ירושלים. ברוח ציון דרך משמעותי לשנינו. ליתר דיוק נפגשנו לפני המנזר של אוליביה. כאמן צעיר ומודע שחונך על ברכי הפוסט-מודרניזם הבין פיטר שהוא שואף ליצור מתוך אותנטיות; לפצח את המהלך האותנטי. פיטר הגדיר לעצמו אופני שיח, מונחים שיהיו חלק מתהליך העבודה שלו כאמן ויאפשרו לו ליצור באופן הישיר ביותר. דבר זה בא לידי ביטוי בנוכחותו בכל שלבי העשייה, במגע הישיר עם חומרי העבודה. לממד הממשי נוסף ממד רוחני עמוק שמהווה בשבילו חלק מהותי מהיצירה. פיטר משתמש במושגים שהיו רלוונטיים בשיח האמנות בעבר - כגון רומנטיקה או פאתוס - כנקודות שמולן הוא מכיל את יצירתו.



צילום: פיטר מלץ

בנימין ביכא את אובדן ההילה של יצירות האמנות בעידן השעתוק. נגד עמדה זו עומדת אפשרות דתית שהייתה נפוצה בימי הביניים שבה איקונה שמעתיקים אותה מעצימה את כוחה דווקא. כך נדמה שקורה גם ביצירתו של מלץ. הטבעה יכולה גם לשאת מטען דתי אדי, והדוגמה הידועה ביותר בהקשר זה היא תכריך טורינו, אותה הטבעה מסתורית של דמות אדם על בד שרבים מאמינים שהיא-היא הטבעת גופו של ישו לאחר צליבתו. בעבודה של פיטר יעקב מלץ השילוב של ההטבעות עם עצם המסע ומטרתו יוצקים על קיר המוזיאון מכלול שיש בו מן הרליגיזם והיומיומי, מן ההליכה הפיזית והמטרה הנכספת הרוחנית.

יצירה זו של מלץ משלבת בין האישי, הקולקטיבי, הטרוויאלי, הביוגרפי והדתי - כל אלו מוטבעים ומוצגים כביטוי מוחשי למסע הפיזי שעבר האמן. את הדרך הוא הטביע בצלמו. התוצאה היא מסע אמנותי מפוכח אך גם רומנטי; מתבונן מן הצד, אך גם ממשי ונוכח בתוך החומה. יום אחר יום, צעד אחר צעד, תחנה אחר תחנה, אל עבר היעד הנכסף - מקדש האמנות, המוזיאון ■



תוואי המסע, שרטוט: פיטר מלץ



בסטודיו, צילום: שירה ברק



נוה שלום, צילום: אמנדה שוורץ



מוחיאון ישראל, ירושלים, צילום: שירה ברק



שורש, צילום: אמנדה שוורץ

אני סבורה שהמנגנון שפיטר שואף לפענח ומתוכנן ליצור הוא המקום שבו התהליך היצירתי מתחולל. לשם כך נדרש דיאלוג מודע שמשמש כפילטר או כמדד כיול מול חומרי נפש. תכנון מדויק של שלבי העבודה באתר הנבחר מאפשרים התמסרות למעשה העבודה גופה. פעולת הגוף מדייקת את הרעיון.

השימוש בחומר הקרמי כשלב בהכנת התבליט אינו משגרת השימוש בו, אלא נעשה מתוך מיצוי של תכונותיו. פיטר בחר תוואי דרך ובו עשה עשר אתרים. בכל אתר במסע הוא דוגם בחומר קרמי לח חלק מרובע בגודל אחיד. החומר לוכד את תבנית המקום. שש עשרה תבניות חומר מאפשרות יציקה של עשר ריבועים מגבס. הגבס מתקשה, ואילו החומר הלח משמש לתבנית הבאה. החומר הולך ובא. מתח יצירתי טמון באופי המסע - מסע עם אנשי צוות, פיטה, אמן מוביל מגובה בתכנית מסע, משתף את חברי הצוות בשהייה ובפעילות אמנותית באתרים בעלי משמעות פרטית וטעונה בשבילו. זהו מסע כבד מבחינה רגשית ופיזית.

אני מוצאת עניין בשלב שבו השטח שבעתיד יהיה חלק מהתבליט מכוסה ולכן מוסתר. אני סבורה שאופי המהלכים שנקט פיטר סייעו לו להיות נאמן לדרכו האמנותית. לצד החשיפה והאינטימיות נעשות בשטח מחוות גופניות. נעיצת מבט חודר לתוך המקום, שימוש בחומר רק, מעבר בין כיסוי פיסת שטח לגילוי, נשיאת המשא הפיזי של הדגימה עד הסטודיו, יציקת הגבס לתבנית ובהמשך גילוי פני התבליט - כל אלה הם שלבים על ציר זמן. בזמן הזה מתחולל שינוי משמעותי שמסייע בהבנת מנגנון האותנטיות וישומו. הפרטי נשאר בגוף האמן בזמן שהשיח עובר לשפת האמנות ■